
Sprawozdanie z przebiegu konsultacji społecznych projektu „Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.”

Włączenie społeczności lokalnej w proces przygotowania „Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.” ma na celu lepszą diagnozę sytuacji i pełniejszą analizę potrzeb, co pozwoli podjąć trafniejsze decyzje dotyczące celów i kierunków działań oraz uzyskać społeczny konsensus wokół proponowanych rozwiązań. Dzięki społecznej akceptacji zmian zwiększa się szansa na utrzymanie trwałości rezultatów interwencji i minimalizację społecznych konfliktów. Z drugiej strony uczestnictwo mieszkańców w procesie kształtowania zmian bezpośrednio związanych z podnoszeniem jakości życia będzie wpływało na pogłębienie ich identyfikacji z miejscem, a także podniesienie poziomu motywacji

związanej z aktywnością społeczną. Zaangażowanie samorządów w proces przygotowania Strategii będzie miał bezpośredni wpływ na wzmocnienie instytucjonalne Aglomeracji Wałbrzyskiej, a wprowadzone formy prowadzenia konsultacji społecznych, zapewniające skuteczne włączanie w proces organizacji pozarządowych, przyczynią się do wzmocnienia partycypacji społecznej w zarządzaniu Aglomeracją.

„Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030 r.” została opracowana z zachowaniem mechanizmów zapewniających realną partycypację społeczną. W trakcie prac na dokumencie zapewniono aktywny udział władz, instytucji, partnerów oraz mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej poprzez takie formy partycypacji jak: warsztaty strategiczne, otwarty nabór projektów oraz konsultacje społeczne projektu dokumentu.

Na stronach internetowych 22 gmin tworzących Aglomerację Wałbrzyską opublikowano projekt Strategii, a także zaproszenie Prezydenta/Burmistrza/Wójta do udziału w konsultacjach społecznych projektu dokumentu „Strategia Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030”. Konsultacje prowadzone były w dniach 22 marca 2018 r. – 23 kwietnia 2018 r. w formie przyjmowania propozycji, uwag i opinii przekazywanych za pośrednictwem formularza elektronicznego znajdującego się pod adresem <http://strategia2030.badanie.net/>

Wzór formularza elektronicznego został również udostępniony celem umożliwienia wniesienia uwag, propozycji i opinii w formie papierowej.

W związku z powyższym uwagi, propozycje i opinie do projektu „Strategii Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030” można było zgłaszać:

- w wersji elektronicznej poprzez aplikację webową – dostępną z wykorzystaniem przeglądarki internetowej pod adresem <http://strategia2030.badanie.net/>
- w wersji papierowej – wypełniony formularz należy złożyć urzędzie gminy na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej

W okresie od 22 marca do 23 kwietnia 2018 r. odbyły się również 4 spotkania konsultacyjne w Wałbrzychu, Świdnicy, Nowej Rudzie i Kamiennej Górze.

W wyniku konsultacji zgłoszono 32 uwagi, w tym dwie natury technicznej. Spośród zgłoszonych uwag, propozycji i opinii 17 zostało uwzględnionych w całości, 11 częściowo uwzględnionych, a 4 uwagi nie zostały uwzględnione. Najwięcej – 20 uwag – zgłosiły jednostki samorządu terytorialnego (gminy tworzące AW i ich jednostki podległe). Pozostałych 12 uwag zostało zgłoszonych przez organizacje pozarządowe (10), PTTK Oddział Ziemi Wałbrzyskiej (1) oraz PREFEKT Spółka z o.o. Świebodzice (1).

Poniższa tabela prezentuje szczegółowe zestawienie uwag i opinii wraz z odniesieniem Komitetu Sterującego Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Lp.	Nazwa podmiotu zgłaszającego uwagi (jeśli dot.)	Uwagi i opinie do projektu aktualizacji Strategii AW z perspektywą do 2030 r.	Stanowisko Komitetu Sterującego Aglomeracji Wałbrzyskiej
1	PREFEKT Spółka z o.o. Świebodzice	Strona 42 - proponuję na końcu dopisać. Należy dążyć do wypracowania wspólnego stanowiska administracji samorządowej i państwowej uwzględniającego ochronę zabytku ale również znaczne ograniczenie niskiej emisji ze szczególnym uwzględnieniem śródmieścia.	Uwaga nieuwzględniona. Informacje o potrzebie ograniczania niskiej emisji znajdują się w diagnozie. Ustalenie wspólnego stanowiska administracji regulowane jest odrębnymi przepisami.
2	Forum Aktywności Lokalnej	Str. 67. Dodanie do Priorytetu 2.3 poniższych działań -2.3.7 partycypacyjne zarządzanie regionem. 2.3.8 wzmocnienie instytucjonalne i merytoryczne organizacji pozarządowych działających w regionie 2.3.9 wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych 2.3.10 wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej 2.3.11; wspieranie procesu profesjonalizacji regionalnych organizacji pozarządowych 2.3.12 poprawa współpracy organizacji sektora pozarządowego z administracją publiczną i sektorem biznesu Uzasadnienie: Aktywność społeczną w Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywy działalności organizacji pozarządowych należy ocenić jako przeciętną. W połowie gmin Aglomeracji trudno jest wskazać choć jedną wyróżniającą się pod względem form aktywności i zakresu oddziaływania organizację pozarządową. Najczęściej w gminach Aglomeracji funkcjonuje kilka organizacji społecznych, które specjalizują się w dziedzinach pomocy społecznej oraz sportu. Z tematem aktywności społecznej ściśle związana jest konieczność budowania tożsamości terytorialnej. Pobudzanie procesów zakorzeniania i tworzenia społeczności lokalnych powinno być przedmiotem starań władz miast i gmin wiejskich oraz współpracujących z nimi organizacji pozarządowych, ale globalizacja gospodarki nie pomaga skłaniać mieszkańców do pozostania, szczególnie na terenach zagrożonych bezrobociem. Tożsamość lokalna to bogactwo obszaru, ale jego użyteczność wymaga szczególnych działań. Wyzwaniem rozwojowym dla Aglomeracji Wałbrzyskiej jest zidentyfikowanie elementów integrujących jej mieszkańców w grupę społeczną i wspieranie inicjatyw oddolnych przyczyniających się do intensyfikacji takich przedsięwzięć. Narzędziem takich działań winny być podmioty ekonomii społecznej oraz organizacje pozarządowe.	Uwaga w części uwzględniona. Zgłoszone uwagi zmierzają do podkreślenia roli organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej w treści Strategii AW. Należy zgodzić się z tą uwagą, jednak propozycję są zbyt szczegółowe w porównaniu do proponowanego układu treści dokumentu Strategii AW. Z tego powodu w treści dokumentu zostaną wprowadzone zapisy: W priorytecie 2.3. - wzmocnienie organizacji pozarządowych działających na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej W priorytecie 3.2: - Wzmocnienie partycypacji społecznej w zarządzaniu Aglomeracją Wałbrzyską. Zagadnienia związane z podmiotami ekonomii społecznej zostały uwzględnione w uwadze

		Skala zaniedbań społecznych, w tym braków inicjatyw instytucji publicznych jest różna na terenie gmin wchodzących w skład Aglomeracji Wałbrzyskiej. Można tu wskazać grupy osób bardzo zaangażowanych w likwidację skutków niepożądanych zjawisk, choć są również obszary pojawiania się konfliktów. Problemy występowania patologii społecznych, dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia obserwowane są w wielu miejscach, kiedyś będących tętniącymi życiem ośrodkami przemysłowymi. Powszechne jest przekonanie o konieczności podejmowania zmian, w tym kompleksowego rozważania sensu i szczegółów realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W warunkach Aglomeracji Wałbrzyskiej ważne jest aby wspierać wszelkie inicjatywy integrujące mieszkańców i szczególnie w mniejszych miejscowościach ukierunkowywać je tak, aby przyczyniały się do tworzenia lokalnych społeczności, w rozumieniu samodzielnych małych grup, pomagających rozwiązywać codzienne problemy swoich członków. Dla zwiększenia aktywności mieszkańców i ich udziału w partycypacyjnym modelu sprawowania władzy publicznej warto podejmować stałe działania wspierające sektor organizacji pozarządowych oraz wprowadzić zasady przekazywania zadań publicznych do realizacji przez organizacje pozarządowe . Wciąż palącym problemem na terenie Aglomeracji Wałbrzyskiej pozostaje poziom zaangażowania członków lokalnych wspólnot w kształtowanie warunków życia. Pobudzanie aktywności warunkuje zarówno trwałość rezultatów podejmowanych przedsięwzięć, jak i ich akceptację. Jest to szczególnie ważne w sytuacjach wystąpienia konfliktów interesów, gdy racje społeczne zderzają się z gospodarczymi bądź środowiskowymi. Grozić to może nasileniem procesów migracyjnych, w tym ucieczką ludzi młodych i wysoko wykształconych. Sposobem na powstrzymanie takich zachowań może być podnoszenie jakości zamieszkania, w tym atrakcyjności zasobów mieszkaniowych oraz rozwój infrastruktury społecznej. Wsparcia wymagają także inicjatywy organizacji społecznych, które mogą lepiej niż jednostki samorządowe trafiać z ofertą swojej aktywności w potrzeby mieszkańców (np. przedsięwzięcia podejmowane w ramach ekonomii społecznej). Realizacja przedsięwzięć strategicznych dla rozwoju aglomeracji powinna być wdrażana we współpracy z lokalnymi społecznościami, sektor biznesu, organizacje pozarządowe oraz instytucje naukowe.	zgłoszonej przez Fundację Rozwoju Ekonomii Społecznej.
3	Forum Aktywności Lokalnej	str. 67. Dodanie do Priorytetu 2.3 poniższych działań 2.3.13- realizowanie działań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami oraz członków ich rodzin 2.3.14 - uruchamianie i wdrażanie programów pomocowych dla osób z niepełnosprawnościami pozwalającymi realizować się społecznie i zawodowo.	Uwaga częściowo uwzględniona. Proponowane postulaty mieszczą się w Działaniu 2.3 Promowanie włączenia społecznego i przeciwdziałania przejawom ubóstwa. W związku z uwagą zostanie doprecyzowany opis priorytetu.

4	Forum Aktywności Lokalnej	opinia; Proszę o rozważenie umieszczenia w strategii ważnych zapisów dotyczących rozwiązywania palących problemów osób z niepełnosprawnościami: a) Remont, przebudowę, rozbudowę, adaptację, wyposażenie istniejących zdegradowanych budynków, obiektów, zagospodarowanie terenów i przestrzeni (np. monitoring miejski lub dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych) – w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub rekreacyjnych b) Realizację przedsięwzięć z zakresu wyposażenia w sprzęt specjalistyczny i pomoce dydaktyczne do wspomagania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, np. uczniów niepełnosprawnych, uczniów szczególnie uzdolnionych w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. <u>c) uruchamianie nowych miejsc w tym dostosowanych do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami w istniejących lub nowych ośrodkach edukacji przedszkolnej m.in. specjalnych i integracyjnych oraz uruchomienie nowych miejsc alternatywnych form opieki nad dziećmi w wieku przedszkolnym d) szkolenie, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych pod kątem wykorzystania narzędzi wspierających pomoc psychologiczno- pedagogiczną na każdym etapie edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki ucznia o szczególnych potrzebach edukacyjnych (m.in. uczniów z niepełnosprawnościami, uczniów uzdolnionych, zagrożonych przedwczesnym kończeniem nauki)</u>	Uwaga częściowo uwzględniona w zakresie pkt. AW opisie Priorytetu 1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania jest informacja o potrzebie renowacji zdegradowanych budynków w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji. Zostanie dodana informacja o potrzebie dostosowaniu budynków i przestrzeni do potrzeb seniorów i osób niepełnosprawnych. Uwagi zawarte w pkt. B,C,D. uwzględniono.
5	Regionalne Centrum Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych	strona 72, akapit dotyczący kierunków działań. dodanie kolejnego myślnika - rozwój potencjału sektora pozarządowego pozwalający przeciwdziałać oraz rozwiązywać problemy społeczne i wdrażać działania w obszarach: edukacji, rynku pracy, pomocy społecznej, zdrowia, sportu i rekreacji, turystyki, przedsiębiorczości oraz kultury i sztuki.	Uwaga uwzględniona.
6	Regionalne Centrum Wsparcia Inicjatyw Pozarządowych	strona 73, D. Kluczowe wskaźniki monitoringu celu: dodanie wskaźników: - Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym samotne matki, osoby z niepełnosprawnością włączonych do działań realizowanych na obszarze Aglomeracji wałbrzyskiej/jednostka miary osoby/częstotliwość pomiaru rok, - Liczba inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe/jednostka miary sztuki/częstotliwość pomiaru rok, - Liczba wspartych organizacji pozarządowych, Przedsiębiorstw Społecznych, Podmiotów Ekonomii Społecznej/jednostka miary sztuki/częstotliwość pomiaru rok, , -Liczba utworzonych organizacji pozarządowych, Przedsiębiorstw Społecznych, Podmiotów Ekonomii Społecznej/jednostka miary sztuki/częstotliwość pomiaru rok, - Liczba osób przygotowanych do włączenia osób wykluczonych społecznie w aktywność /jednostka	Uwaga w części uwzględniona. Ze względu na możliwość pozyskania danych na poziomie gmin i konieczności ich agregowania zostaną uwzględnione następujące wskaźniki: - Liczba inicjatyw realizowanych przez organizacje pozarządowe/jednostka miary sztuki/częstotliwość pomiaru rok, - Liczba wspartych przez gminy

		miary osoby/częstotliwość pomiaru rok,	organizacji pozarządowych, Przedsiębiorstw Społecznych, Podmiotów Ekonomii Społecznej/jednostka miary sztuki/częstotliwość pomiaru rok
7	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	strona 25, nazwa obszaru, jest OPIEKA SPOŁECZNA, powinno być POMOC SPOŁECZNA. Określenie opieka społeczna jest nazwą historyczną, ustawa o pomocy społecznej definiuje w nomenklaturze "pomoc społeczną" a nie "opiekę społeczną"	Uwaga uwzględniona.
8	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	strona 71, akapit dotyczący "Priorytetowo powinny być traktowane organizacje" zmiana treści zdania na "Priorytetowo powinny być traktowane Podmioty Ekonomii Społecznej.... Uzasadnienie zmiany treści. PES w rozumieniu definicji Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Dolnośląskiego	Uwaga w części uwzględniona. Wprowadzony zostanie zapis: Priorytetowo powinny być traktowane organizacje działające na rzecz włączenia społecznego (m.in.. Podmioty Ekonomii Społecznej), w tym integracji seniorów i osób niepełnosprawnych.
9	Regionalne Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych	strona 77 po ostatnim zdaniu dodać. Efektywność, innowacyjność oraz trwałość rozwiązań społecznych, gospodarczych, naukowych jest uzależniona od akcyjnej i trwałej współpracy wielu podmiotów życia społeczno-gospodarczego. W związku z tym, konieczna jest praca na rzecz rozwoju sieci współpracy międzysektorowej (sektor pozarządowy, prywatny, publiczny).	Uwaga uwzględniona.
10	Gminny Ośrodek Kultury w Marcinowicach	1. Str. 35-362. W ofercie kulturalnej o zasięgu ponadlokalnym aglomeracji nie widnieje sztandarowe wydarzenie gminy Marcinowice - Tradycje Stołu Wielkanocnego. Jest to impreza z czterdziestoletnią tradycją, organizowana rok rocznie przy współpracy Gminnego Ośrodka Kultury, Gminy Marcinowice i Powiatu Świdnickiego. Swoim zasięgiem obejmuje cały region ziemi świdnickiej, uczestnikami są również delegacje z partnerskich miast i powiatów z Polski (Kartuzy, Łowicz), Czech (Jicin) i Niemiec (Bergsrtase). Tradycje Stołu Wielkanocnego to największe wydarzenie wielkanocne w regionie. 3. Proszę o wyszczególnienie imprezy w punkcie: Ofertę kulturalną aglomeracji wzmacniają wydarzenia o znaczeniu ponadlokalnym, do których zaliczyć należy m.in.: - Tradycje Stołu Wielkanocnego w Marcinowicach	Uwaga uwzględniona.

11	Urząd Miasta Kamienna Góra	Str. 41. Układ urbanistyczny Starego Miasta w Kamiennej Górze chroniony jest poprzez wpis do rejestru zabytków, wydaje się, że jest to odpowiednik strefy A ochrony konserwatorskiej. Może warto przywołać ilość obiektów objętą różnymi formami ochrony konserwatorskiej w poszczególnych gminach.	Uwaga nieuwzględniona. Strategia AW ma charakter ponadlokalny i z tego powodu nie może w takim stopniu szczegółowości uwzględniać opisu sytuacji. Tego typu informacje są adekwatne dla strategii lokalnej np. strategii rozwoju gminy.
12	Urząd Miasta Kamienna Góra	Str. 44. Samorząd Województwa Dolnośląskiego zamówił opracowanie analityczne dotyczące skomunikowania AW z najbliższymi węzłami S3 (Bolków / Kamienna Góra Północ). Powiązanie przez Strzegom - zostało wskazane - jako najdłuższe (a nie najkrótsze - jak w projekcie Strategii): https://www.irt.wroc.pl/aktualnosc-469-spotkanie_konsultacyjne_dotyczace.html . Niezależnie od tego należy stwierdzić, że w chwili obecnej trudno porównać te warianty, wobec braku informacji ekonomicznych i technicznych (np. długości wykorzystanych odcinków istniejących dróg, dróg prowadzonych nowym śladem, koniecznych obiektów inżynierskich, itp.). Każda z dróg rozpoczyna swój bieg w innym miejscu, brak informacji o prowadzonych czy przygotowywanych inwestycjach drogowych związanych z różnymi źródłami finansowania (w przyjętych korytarzach komunikacyjnych) które można byłoby po stronie finansowej powiązać ze sobą, brak informacji o przewidywanym natężeniu ruchu w obydwu kierunkach p.n. / pd (co pozwoliłoby porównać czas / długości dostępu do określonego punktu). Z punktu widzenia powiatu kamiennogórskiego i kierunku ruchu na południe w stronę granicy państwa, najlepszym rozwiązaniem wydaje się łącznik do węzła Kamienna Góra Północ. Niezależnie od rozwiązania wybranego teraz - w bliższej lub dalszej perspektywie czasu będzie musiało pojawić się powiązanie w drugim kierunku. I taką konkluzję proponujemy zawrzeć w dokumencie Strategii (ew. z przywołaniem opracowania IRT).	Uwaga częściowo uwzględniona W treści dokumentu zostaną wprowadzone zapisy wskazujące na konieczność prawidłowego skomunikowania terenu AW w związku z budową drogi S3 oraz zapewnienie, że proponowane rozwiązania komunikacyjne nie będą negatywnie oddziaływać na miejscowości zlokalizowane na terenie AW.
13	Urząd Miasta Kamienna Góra	Str. 78 (Tabela 5). Strategia Wzmocnienie Rozwoju WD 2030, Cel Operacyjny 5. - porównano z Priorytetem 1 Strategii AW 2030. Wydaje się, że w tym wyrazie - trudno znaleźć zgodność priorytetów. Pobieźna analiza, np. Systemów Informacji Przestrzennej w gminach AW wskazuje na dość rozbieżne ułożenie dostępnej wiedzy w tym obszarze. Proponuję albo doprecyzować rozumienie przestrzennej spójności regionu albo wskazać zadanie w tej kwestii, np. zmierzające do ujednolicenia SIP-ów gmin w AW.	Uwaga nieuwzględniona. Postanowienia Priorytetu 1 Strategii AW są spójne z założeniami CO5 SRWD. Kwestia stosowanych narzędzi informatycznych przez administrację nie ma w tym przypadku znaczenia i jest zagadnieniem operacyjnym nie strategicznym.

14	Urząd Miasta Kamienna Góra	Proponuję rozważyć zmianę układu graficznego tekstu dokumentu na nie dwukolumnowy (który bardzo źle czyta się w elektronicznej wersji).	Uwaga techniczna uwzględniona.
15	Urząd Miasta Kamienna Góra	Str. 74. Kolumna 3, wiersz 2: "2023, 2031rewitalizacji"	Uwaga techniczna uwzględniona.
16	Urząd Miasta w Wałbrzychu	strona 17 i 18 w diagnozie: zagadnienie rolnictwa zostało potraktowane bardzo pobieżnie. Proszę o uszczegółowienie charakterystyki rolnictwa wraz ze wskazaniem szans na jego lepszy rozwój . Proszę również o uwzględnienie produkcji rolnej w zakresie zdrowej żywności. Ten obszar powinien znaleźć odzwierciedlenie w analizie SWOT sfery gospodarczej.	Uwaga uwzględniona. Uwaga zostanie uwzględniona proporcjonalnie do zakresu w jakim funkcje związane z rolnictwem mają znaczenie dla gospodarki Aglomeracji Wałbrzyskiej, w szczególności w zakresie żywności wysokiej jakości. Termin "zdrowa żywność" jest terminem potocznym.
17	Urząd Miasta w Wałbrzychu	strona 79 , dział źródła finansowania: zostały wskazane tylko źródła, jest to zapis zbyt ogólny. Urząd marszałkowski w aktualizowanej SRWD 2030 też miał taki zapis. Został on skrytykowany, jest zmieniany. Proszę o bardziej szczegółowe propozycje ze wskazaniem konkretnych możliwości. Proszę także o odniesienie się do bieżących prac Komisji Europejskiej w zakresie zmiany obszaru w ramach którego DS znajdzie się po 2020. To wymusza zmianę myślenia o dalszym finansowaniu inwestycji i rozwoju AW. Szczególny nacisk proszę położyć na zagadnienie PPP , środków z instytucji finansowych i zwrotnych instrumentów finansowych. Proszę szerzej przedstawić możliwe rozwiązania w zdobywaniu środków poza funduszami europejskimi, których AW będzie mieć mniej. Brakuje odniesienia do działań podejmowanych w ramach Porozumienia Sudety 2030 i nakreślenia możliwych scenariuszy na dodatkowe środki np. w oparciu o fundusz krajowy obszarów górskich.	Uwaga częściowo uwzględniona: Zakres aktualizacji Strategii w kontekście budżetu został określony jako: - system wdrażania i finansowania strategii - kluczowe instytucje i podmioty zaangażowane w proces wdrażania strategii, główne źródła finansowania strategii.W konsultowanym dokumencie wskazano na głównie konkretne źródła finansowania. Ponadto określenie budżetu w perspektywie do 2030 jest niemożliwe. Dla przykładu budżet ten obejmował perspektywę budżetową UE na lata 2028-2035. Dodatkowo propozycja budżetu, którego podstawy szacowania są bardzo

			niepewne może budzić szereg wątpliwości dot. przeszacowania lub niedoszacowania. W związku z powyższym budżet projektów zostanie podzielony na potencjalne źródła finansowania. Nie należy odnosić się do bieżących prac Komisji Europejskiej ponieważ przekazywane propozycje są zaledwie bardzo początkowym etapem pracy nad ostatecznymi rozwiązaniami. Odniesienie do działań Sudety 2030 jest niemożliwe ponieważ nie znamy założeń nowotworzonej Strategii. Z tego powodu wnioskowanie dot. budżetu w związku z inicjatywą Sudety 2030 jest niemożliwe. W treści dokumentu zostanie wprowadzona informacja o komplementarności Strategii AW i Inicjatywy Sudety 2030.
18	Urząd Miasta w Wałbrzychu	diagnoza, sfera gospodarcza - zasoby surowcowe i bogactwo minerałów , zostały potraktowane zbyt ogólnie. Proszę o wskazanie tych dziedzin, które mogą się lepiej rozwijać w oparciu o np. zasoby węgla kamiennego. Brakuje też w projekcie uwzględnienia możliwych specjalizacji regionalnych na terenie AW. Proszę o uzupełnienie.	Uwaga częściowo uwzględniona. Zostanie doprecyzowana szczegółowość zapisów dot. zasobów surowcowych na podstawie dostępnych danych. W zakresie specjalizacji AW ich wskazanie powinno być przedmiotem odrębnego opracowania typu "Strategia Inteligentnych Specjalizacji AW".

			Ponadto wskazanie takich informacji w dokumencie strategicznym, który nie powinien podlegać częstym zmianom może być niebezpiecznie zawężające.
19	Urząd Miasta w Wałbrzychu	strona 42-44 , dostępność komunikacyjna - proszę o wzmocnienie problemu wykluczenia drogowego dużej części AW. Proszę o uwzględnienie stanowiska sygnatariuszy Porozumienia Sudety 2030 w zakresie tych dróg krajowych i wojewódzkich, które przechodzą przez obszar AW: - S3 od A4 do Lubawki, wraz z łącznikami do Jeleniej Góry i Wałbrzycha; - rozbudowa i modernizacja DK 35 od Małuszowa do Świdnicy; - rozbudowa i modernizacja „drogi sudeckiej” w ciągu DW 367 i 381 z Jeleniej Góry przez Kamienną Górę, Wałbrzych do Kłodzka; - rozbudowa i modernizacja „trasy podsudeckiej” w ciągu DW 364, 363, 374 i 382 z Lwówka Śląskiego przez Złotoryję, Jawor, Strzegom, Świdnicę, Dzierżoniów, Ząbkowice Śląskie do Paczkowa; - DW 369 z Lubawki (projektowany węzeł S3), do Przełęcz Okraj; - budowa i dokończenie inwestycji w zakresie obwodnic miast w przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich: Świebodzic, Wałbrzycha, Nowej Rudy, Strzegomia; - Utworzenie w budżecie województwa dolnośląskiego funduszu wsparcia remontów dróg gminnych i powiatowych w subregionie wałbrzyskim, w wysokości minimum 10 mln zł rocznie, z możliwością przeznaczenia tych środków również na wkład własny samorządów w projektach zgłaszanych w ramach Rządowego Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej infrastruktury Drogowej; - Kontynuowanie po roku 2019 Rządowego Programu Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej w wymiarze minimum 100 mln zł dla całego województwa dolnośląskiego. Wprowadzenie zasady większego rocznego limitu zgłoszeń projektów drogowych dla samorządów południa i południowego zachodu województwa (2 dla gmin, 3 dla powiatów); - Przeznaczenie corocznie na remont dróg w subregionach jeleniogórskim i wałbrzyskim: a) minimum 30 mln złotych rocznie na remonty, modernizację dróg krajowych; b) minimum 20 mln złotych na modernizację i budowę dróg wojewódzkich, szczególnie tych odchodzących od projektowanej S3;	Uwaga częściowo uwzględniona Do treści dokumentu zostaną wprowadzone nazwy dróg wymienionych w uwadze. W przypadku DK35 wykreślone zostaną słowa "od Małuszowa do Świdnicy". Pozostała treść uwagi w zakresie finansowania budowy i modernizacji dróg nieuwzględniona.

20	Urząd Miasta w Wałbrzychu	Należy zweryfikować dane dot. ilości wytwarzanych odpadów zmieszanych	Uwaga uwzględniona. Na podstawie dostępnych danych źródłowych informacje zostaną zweryfikowane.
21	Urząd Miasta w Wałbrzychu	Należy zweryfikować mapę na str. 53 w związku z niedokładnym zaznaczeniem nazw geograficznych	Uwaga uwzględniona.
22	Urząd Miasta w Wałbrzychu	Należy zweryfikować formułę misji opisaną w dokumencie strategii w kontekście możliwości finansowych w perspektywie do 2030 r.	Uwaga uwzględniona. W opisie wizji zostanie podkreślona realność jej wdrożenia w powiązaniu z dostępnością środków.
23	PTTK Oddział Ziemi Wałbrzyskiej	str. 59 PRIORYTET 2, Działanie 1.2.2. Rozwój obiektów i urządzeń infrastruktury turystycznej. Dodać do punktu 1.2.2.: - Zobowiązać Komitet Wdrażający, aby przy realizacji zadań infrastruktury turystycznej, wcześniej projekty konsultować z organizacjami obsługującymi turystów. - W szczególności dotyczy: - infrastruktury parkingowej z punktami obsługi (kabiny WC w dostatecznej ilości) - jednolita infrastruktura dla Aglomeracji w zakresie plansz, map, planów, węzłów szlaków turystycznych wraz z ich oznakowaniem, - udostępnienie przystanków komunikacji miejskiej na krótki postój autobusów/busów turystycznych w czasie opuszczania i zajmowania przez turystów, - wskazane wyznaczyć jeden PODMIOT zarządzający i nadzorujący szlakami turystycznymi (pieszymi, rowerowymi, gminnymi itp.),	Uwaga nieuwzględniona. Procedury konsultacji realizacji inwestycji są przedmiotem odrębnych procedur administracyjnych i nie ma potrzeby, aby wprowadzać w tym zakresie dodatkowe regulacje, które mogą zablokować lub poważnie spowolnić procesy inwestycyjne. Należy korzystać z istniejących możliwości.
24	Gmina Dobromierz	Strona 9, w miejscu o eksploatacji surowców proszę o wpisanie również Gminy Dobromierz.	Uwaga uwzględniona.
25	Gmina Dobromierz	Strona 14, początek drugiej kolumny, przy fragmencie o Strefach Ekonomicznych proszę wpisać również Dobromierz.	Uwaga uwzględniona.
26	Gmina Dobromierz	Strona 15, proszę uwzględnić Gminę Dobromierz jako miejsce gdzie znajdują się tereny i obiekty przemysłowe.	Uwaga uwzględniona. Zostaną wprowadzone do treści dokumentu wskazane przez gminę Dobromierz tereny.
27	Gmina Dobromierz	Strona 15, proszę oprócz autostrady A4 dopisać również drogę ekspresową S3.	Uwaga uwzględniona.
28	Gmina Dobromierz	Strona 16, przy zabytkach z Gminy Dobromierz proszę dopisać również pałac w Roztoce.	Uwaga uwzględniona.

29	Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej	Str.71 4 akapit: Jest (...) wzmocnienie istniejących i tworzenia nowych organizacji pozarządowych. Zmiana na: (...) wzmocnienie istniejących i tworzenia nowych Podmiotów Ekonomii Społecznej. Takie określenie pokazuje wsparcie na rzecz obok stowarzyszeń i fundacji - spółdzielni socjalnych, spółek non-profit, podmiotów działających na podstawie przepisów o stosunku Państwa do kościołów. W związku z powyższym dodanie do kierunku działań, s.73: - wsparcie (dotacje, wsparcie pomostowe, edukacja, doradztwo) na rzecz rozwoju Podmiotów Ekonomii Społecznej, w szczególności ukierunkowanych na reintegrację społeczną - zawodową. Wsparcie w tym ze środków RPO. Dodanie wskaźników: - Liczba utworzonych lub wspartych Podmiotów Ekonomii Społecznej. Uzasadnienie. W Polsce jest budowany system wsparcia Ekonomii Społecznej, w tym poprzez Ośrodki Wspierania Ekonomii Społecznej. Dostępne są środki na tworzenie i rozwój Podmiotów Ekonomii Społecznej. W dużej mierze jednakże ich utworzenie lub rozwój zależy od zaangażowania Jednostek Samorządu Terytorialnego.	Uwaga w części uwzględniona. Zostanie wprowadzony zapis: - wzmocnienie istniejących i tworzenie nowych organizacji pozarządowych (m.in. Podmiotów Ekonomii Społecznej) Proponujemy dodatkowe działanie w Priorytecie 2.3: - Wsparcie na rzecz rozwoju Podmiotów Ekonomii Społecznej Proponujemy wskaźnik: - Liczba wspartych Podmiotów Ekonomii Społecznej.
----	--------------------------------------	--	---

30	Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej	Str. 71- 72Do opisu problemów zasadne dodanie, na podstawie doświadczeń z wdrażania RPO oraz aktywności NGO oraz sektora Pomocy Społecznej:Dostrzegana jest niewystarczająca skala przygotowania kadr instytucji szkół, urzędów i organizacji pozarządowych do wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dostrzegalna jest wola oraz chęci kadr. Jednakże konieczne jest aby nauczyciel, trener klubu, pielęgniarka, animator kultury posiadał umiejętności wstępnej identyfikacji problemów, możliwych kierunków ich rozwiązywania oraz wiedzę nt. instytucji przygotowanych do rozwiązywania danej kategorii problemów. Dotyczy to kwestii związanych ze zdrowiem psychicznym i fizycznym, przemocą, uzależnieniami, nie zaradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych. W związku z dużą skalą wykluczenia kadry instytucji powinny mieć zbudowaną sieć kontaktów oraz przepracowane modele współpracy tak między sobą, jak i z udziałem ekspertów. Taki system wsparcia jest zgodny z nowoczesnymi standardami pracy, nastawionymi na trwałe rozwiązywanie problemów. W związku powyższym dodanie do kierunku działań s.73:- działania edukacyjne (szkolenia, warsztaty, spotkania sieciujące, wizyty studyjne) przygotowujące specjalistów do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.Dodanie wskaźników - s. 73:- liczba specjalistów przygotowanych do pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym	Uwaga w części uwzględniona. - Zostanie uwzględniona uwaga dot. opisu problemów - Zostanie dodane nowe działanie lub kierunek działań w Prioryecie 2.3Wsparcie dla podmiotów i osób działających na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Ze względu na trudności dot. monitoringu uwaga nie zostanie uwzględniona.
31	Gmina Głuszyca	Str. 68 Ważnym działaniem służącym realizacji niniejszego celu będzie rozbudowa i modernizacja sieci gazowej i ciepłowniczej oraz przyłączenie do nich kolejnych gospodarstw domowych. Szczególnie istotne (z punktu widzenia redukcji niskiej emisji) będzie zwiększenie dostępności do sieci ciepłowniczej Propozycja zmiany Dopisanie zdania. Istotna jest również możliwość wykorzystania zasobów termalnych, budowa ujęć w celu wykorzystania wód termalnych do celów ciepłowniczych	Uwaga uwzględniona.
32	Urząd Miasta w Wałbrzychu	Należy wskazać na zagrożenia związane ze zmianą przepisów prawa w zakresie Specjalnych Stref Ekonomicznych	Uwaga uwzględniona